

Cennet ve cehennem nerededir?

Ehl-i sünnet inancına göre cennet ve cehennem yaratılmışlardır ve şu an mevcuttur.(1) Kur'an'ın ifadesine göre, genişliği yer ve gök arası kadardır.(2) Yine Kur'an'ın ifadesine göre cennet müttekîlere,(3) cehennem ise kâfirlere(4) hazırlanmıştır. Her ikisi de Miraç Gecesi Peygamberimize (asm) gösterilmiştir.(5)

Olmayan bir şey sakinleri için hazırlanabilir ve gösterilebilir miydi? Ayrıca cennetin varlığı Âdem kıssasıyla da sabit olmakta, cehennemin halen mevcudiyeti de onunla kıyaslanmaktadır.(6) *Madem cennet ve cehennem bu gün vardır, ama acaba bunlar nerededirler?*

Cennetin yukarıda arşın altında, cehennemin aşağıda yerin altında(7) olduğunu söyleyenler olmuş ise de kesin şuradadır, demek mümkün olmamıştır. Her ne kadar Sevgili Peygamberimiz (asm)

“Evimle minberimin arası, cennet bahçelerinden bir bahçedir.”(8)

buyurmuş ise de bunu, her şeyden önce kendisini ve kabr-i şeriflerini ziyaretin önemi ve fazileti noktasında söylenmiş bir hadis olduğu şeklinde anlamamız lazım geldiğine inanmaktayım. Bununla beraber kıyametin kopup, yerin başka bir mahiyet almasından sonra cennetin, hadiste işaret edilen yerde veya o yerin doğrultusunda a'la-i illiyyinde olabileceği de ihtimalden uzak görülmemelidir.

Bediüzzaman'a Göre Cehennemin Yeri

Bediüzzaman,

“De ki: her şeyin bilgisi Allah katındadır.”(10)

“Gaybı Allah'dan başka kimse bilmez.”(9)

mealindeki âyetleri dersinin başına koyduktan sonra **“Cehennem nerededir?”** diye bir soru sorar.

Cehennemin yeri bazı rivayetlerde *“yerin altı”* denilmiştir. Yer küresi, yıllık hareketiyle ileride haşir meydanının etrafında bir daire çiziyor. Cehennem ikidir. Biri küçük cehennem, diğeri de büyük cehennemdir. Küçük cehennem büyük

cehennemin çekirdeğidir. İleride küçük cehennem büyük cehenneme inkılab edecek ve büyük cehennemden bir menzil olacaktır.

Küçük cehennem yerin altında, yani merkezindedir. Çünkü kürenin altı merkezidir. Coğrafya alimlerince bilinmektedir ki, her otuz üç metre kazıda bir derece sıcaklık artar. Yerin yarı çapı altı bin kûsur kilometre olduğuna göre, merkeze kadar bu sıcaklık iki yüz bin dereceyi bulur. Bu ateş, dünya ateşinden iki yüz defa daha şiddetlidir. Küçük cehennem, büyük cehenneme ait bir çok görevleri dünyada ve berzah âleminde yapmıştır. Âhîret âleminde ise yer küre, sakinlerini yıllık hareketiyle etrafında daire çizdiği haşîr meydanına döker. Tabii ki içindeki küçük cehennemi de büyük cehenneme teslim eder.

Mu'tezilenin bazı imamları: **“Cehennem sonradan yaratılacaktır.”** demiş olsalar da onların bu sözleri yanlıştır. Cehennem yaratılmıştır. Fakat halihazırda tamamiyle inbisat ve sakinlerine tam münasip bir tarzda henüz inkişaf etmemiştir.

Kaldı ki gayb perdesinin içindeki ahîret âlemine ait menzilleri bu dünya gözümüzle görmek ve göstermek için ya kâinatı küçültüp iki vilayet şekline getirmeli, ya da gözümüzü büyütüp yıldızlar gibi gözlerimiz olmalıdır. İkisi de şu an mümkün olmadığına göre, öyleyse ahîret âlemine ait menzilleri de, bu dünya gözümüzle görmek mümkün olmayacaktır. Fakat bazı rivayetlerin işaretiyle ahîretteki cehennemin bu dünyamızla münasebeti vardır. Mesela, yazın şiddetli sıcaklığına **“min feyhi cehennem”** yani **“cehennemin kaynamasındandır”** denilmiştir.

Sözün özü: Cehennemin yerini tesbit noktasında Bediüzzaman'ın görüşlerini şu şekilde özetleyebiliriz:

- 1.** Kadîr-i Zülcelâl'in mülkü çok geniştir. Allah'ın hikmeti nereyi uygun görmüş ve göstermişse, büyük cehennem oraya yerleşir.
- 2.** Büyük cehennem, yerin yıllık dönüşünün çizdiği dairenin altındadır. Bu cehennem, kimi zaman yerin merkezindeki küçük cehenneme görevlerini yaptırmıştır.
- 3.** Yerin merkezindeki küçük cehennem, büyük cehennemin çekirdeğidir. Hikmetli Yaratıcı, dağ gibi koca bir ağacı, tırnak gibi bir çekirdekte sakladığı ve vakti geldiğinde de çekirdekten ağacı çıkardığı gibi; yer kürenin kalbindeki küçük cehennem çekirdeğinde de büyük cehennemi saklar ve vakti geldiğinde de ondan büyük cehennemi çıkarır.
- 4.** Cennet ve cehennem hilkat ağacından ebediyet tarafına uzanıp eğilerek giden bir dalın iki meyvesidir. Meyvenin yeri ise dalın en uç noktasıdır. Hem kâinat silsilesinin iki neticesidir. Neticelerin yerleri silsilenin iki tarafındadır. Süflîsi, ağırlığı aşağı tarafında; nurlusu ve ulvisi de yukarı tarafındadır. Hem şu işler selinin ve yerin manevî ürünlerinin iki ambarıdır. Ambarın yeri ise ürünün çeşidine göre, fenası altında, iyisi üstündedir.

Hem ebede akan seyyal mevcudatın iki havuzudur. Havuzun yeri ise, selin durduğu ve biriktiği yerdir. Yani pislikleri ve zirzibili aşağıda, temizleri ve güzelleri ise yukarıdadır. Hem lütuf ve kahrın, rahmet ve azametın iki tecelligâhıdır. Tecelligâh ise her yerde olabilir. Rahman-i Zülcemal ve Kahhar-i Zülcelâl nerede isterse tecelligâhını orada açar.(11)

Kaynaklar:

1. Ömer en-Nesefî, a.g.e.s.8; Ebü'l- Münteha, Şerhu fikhi'l- ekber, s.26
2. Âl-i İmran, 3/133.
3. Âl-i İmran, 3/133.
4. Bakara, 2/24; Al-i İmran, 3/131.
5. Buharî, Nikâh, 88; Rikak, 16; Tirmizî, Cehennem, 11; Ahmed b. Hanbel, IV/429.
6. TDV İslâm Ansiklopedisi, VII/185.
7. age., VII/229.
8. Buharî, fî mescid-i Mekke, 5.
9. Mülk, 67/26.
10. bk. Neml, 27/65.
11. Daha geniş bilgi ve orijinali için bk. Nursî, Said, Mektubat, s.8-10.